

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Előfizetési díjak:		A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjaikért kapják.	A lap szellemi részét illető cikkek a szer- kesztőnek, az előfizetési pénzek a pénz- tári, — az esetleges reklamációk pedig a kiadóhatalnak küldendők.
Egészévre — — — — —	8 kor.	—	
Félévre — — — — —	4 "	—	
Negyedévre — — — — —	2 "	Kéziratokat nem adunk vissza.	

Szabad-e az anyanyelvet használni a szentségek kiszol- gáltatásánál — és minő joron ?

Félve és remegve fogtam tollat, midőn ezen fontos és kapós liturgiai kérdés tárgyalásába bocsátkoztam. Mert ebben a kérdésben a pro- és kontra-vélemények oly tömkelegével találkozom, hogy csekélységem részéről szinte vakmerőség határozott véleményt nyilvánítani a fölött: „Szabad-e az anyanyelvet használni a szentségek kiszolgáltatásánál — és minő joron ?” Mert, hogy általában valamely nyelvnek jogosultsággal kell bírnia a liturgiában, az bizonyos. De hogy az anyanyelv mai művelt állapotukban is arra minő jogosultsággal birhatnának, nehéz volna egyhamar eldönteni.

Mielőtt e fontos kérdésben alaposan ítélnénk, szükséges: 1) fölledznünk az *egyház idevonatkozó határozatait*, 2) megfontolnunk azon *indokokat*, melyek az egyházat azon határozataiban vezérelték és 3) szembe néznünk azon *nehézségekkel*, melyeket a latin kultusznyelv ellen közönségesen felhozni szoktak.

Ha felüjtjük szertartásos könyveinket, melyek jóvá vannak hagyva, azokban a szentségek kiszolgáltatására nézve a következő szigorú utasítással találkozunk: „Ut ea, quae ex antiquis Catholicae Ecclesiae institutis et Sanctorum Canonum Summorumque Pontificum Decretis, de *Sacramentorum ritibus ac Caeremoniis* hoc libro praescribuntur, qua par est diligentia ac religione custodiantur et ubique fideliter observentur, illud ante omnia scire et observare convenit, quod Sacrosancta Tridentina Synodus Sess. VII. Can. XIII. de iis ritibus decrevit in haec verba: „Si quis dixerit receptos et approbatos Ecclesiae Catholicae ritus in solemnium Sacramentorum administratione adhiberi consuetos, aut contemni, aut sine peccato a Ministris pro libito omitti, aut in novos alios per quemcumque Ecclesiarum Pastorum mutari posse, anathema sit.“ (Rit. Rom.)

Még határozottabb és szigorubb zsinati itélettel találkozunk a tridentini zsinat XXII. ülése 8. fejezetében és ugyanazon ülés „de sacrificio Missae“ szóló 9.

canonjában, melyek szerint habár a szentmise a hívő népre nézve sok tanulságot tartalmaz, az atyák még sem tartották célszerűnek, hogy az a nép nyelvén tartassék, hanem inkább, hogy minden egyházban a régi és szent római egyház által elfogadott ritus követendő, és kárhoztatták azokat, kik azt állították, hogy a szentmise csak a nép nyelvén tartandó.

Ezek után világos, hogy a szent mise végzésénél és a szentségek kiszolgáltatásánál az anyanyelvet „sine peccato“ önkényűleg használni nem szabad. A mit a tridentini zsinat egyetemesen elhatározott, azt a későbbi pápai rendeletek és döntvények csak megerősítették. Hosszas s talán fölösleges volna azokkal foglalkoznunk, midőn a tridentini zsinat oly világos határozataival állunk szemben. A helyett fontoljuk meg azon indokokat, melyek az egyházat és így a zsinat atyáit ezen szigorú határozatokra készítették.

Történeti tény, hogy kezdetben az anyanyelvek műveletlensége és írásnyelvre való használhatatlansága is elég alapul szolgált egy más, az anyanyelvtől különböző kultusznyelv behozatala és fenntartása mellett. Ily szerencsés időben avatta már a természetes szükségesség a latin nyelvet — a honi, többnyire barbár nyelvek mellözésével — a nyugati egyház kultusznyelvévé. Ezen általános ok megszüntével sem szűnt meg a különös kultusznyelvnek jogosultsága, sőt az az anyanyelvek rohamos fejlődése és változása miatt, még erősebb gyökeret vert az egyházban és minden gyöngéden érző vallásos kebelben.

Mert míg e különös kultusznyelvet a vallásos kebel egész természetesnek találja, addig az egyház azt mint isteni tisztelete egységének és tisztaságának legerősebb oszlopát tekinti és — mindenkor a hívek lelkiüdvének szemeltartásával védelmezi. Hogyan ?

Valamint az emberi természettel, a gyöngéden érző vallásos kedélyvel ellenkezik ünnepélyes alkalmakkor köznapi ruhában Isten templomában megjelenni, vagy áldozópapi teendők teljesítése céljából az Úr oltára elé lépni; valamint ellenkezik a vallásos kedélyvel a szent titkokat világi örömöknek vagy hétköznapi munkásságunknak szánt helyeken ünnepelni; ép úgy ellenkezik vele az is, hogy istentiszteleti nyel-

vül a közönséges társalgási nyelv használtassék, melyet az emberek egyébként s sokfélekép megszenteltelenítettek. Azért mélyen érzi szükségét oly nyelvnek, mely a megszenteltelenítés veszélyének nincs kitéve.

Epen ezen szükségletnek élénk érzete ösztönözte a legtöbb és legkülönbözőbb vallású népeket arra, hogy az isteni tiszteletnél különös közhasználaton kívül eső nyelvvel éljenek. Így már a zsidók liturgiái nyelve nem a közönséges társalgási nyelv volt, hanem a pátriárkák nyelve, melyet alig értettek. A mohamedánok istentiszteletüket a „szent arabs nyelven“ tartják, melyen a Kóránt irták, s mely szintén kiment a közhasználatból. Így volt a pogányoknál is: ugyanis Cicero, Vergilius és Horátius tanúsága szerint az ő idejökben már senki sem értette Mars papjainak Numa idejéből származó s ősrégiségüknél fogva igen nagyra-beesült énekeit s mégis istentiszteletnél zengedezték azokat.

Különös kultusznyelv használatát és fentartását megkívánja maga az egyház egysége is. A kath. anyaszentegyháznak valamint csak egy Istene és Ura, csak egy közvetítője: Jézus Krisztus, csak egy hit- és erkölestana van, ugy kultusza is csak egy lehet; az isteni tisztelet egysége pedig egy megállapodott és kiművelt nyelv használatát kívánja! Ilyen nyelv pedig a latin. Mint holt és azért változhatatlan nyelv megőrzi eredeti tisztaságában a hagyományos és megmáshíthatatlan hitet, megőrzi minden változtatástól, elferdítéstől és hamisítástól s ekként általános és folytonos használata által biztosítja az isteni tisztelet egységét és tisztaságát mindenajku nép között és minden időben. Epen azért az egyház, ha lehetséges volna a hívek lelki kára nélkül, a kultusz legszélsőbb határvonalainál is a latin nyelvet használná; mert a kultusz egysége és tisztasága csak így volna egészen teljes és az anyanyelvek változásaival járó téves nézetektől megóva.

Azért komolyan megfontolandók azon hátrányok, melyekkel az anyanyelvek használata a kultuszban járhat és valószínűleg járna is. Tudvalevőleg az élőnyelvek folytonosan fejlődő organizmusok s mint ilyenek változásoknak vannak alávetve, olyannyira, hogy egy század, sőt gyakran rövidebb idő alatt is sok szóalak elavul és egészen érthetelenné válik. Ezen körülmény folytonos változtatást vonna maga után a liturgia nyelvében is s az időnkint való változtatásokért ki lehetne felelős, kivált ha a korszellem, mely pedig leggyakrabban keresztényellenes, nézeteit a liturgiái formában is kezdené érvényesíteni? Erre vonatkozólag a mult század végén német nyelven megjelent Wessenberg és Winter-féle Rituálék elég elrettentő például szolgálhatnak. A kultusz egységét és tisztaságát csak egy különös, holt s így változhatatlan nyelv biztosíthatja a korszellem hitrontó áramlataival szemben.

Ezen és több felhozható indokok lebeghetnek az egyház és a tridentí atyák lelki szemei előtt, melyek őket arra készítették, hogy a latin — mint kultusznyelv használatát továbbra is elrendeljék a szent misében és

a szentségek kiszolgáltatásánál. (Pallavicini a tridentí zs. tört. c. művében.)

Az egyház ezen magasztos intézkedései a csekély vallási ismerettel és érzéssel bíró emberek szemeiben mindig szálkát képeztek és képeznek főleg napjainkban. Azért majd a vallás, majd a hazafiság nevében követelik a kultusznyelv törlését és az édesen csendő honi nyelv behozatalát a kultusz minden terére. A vallás nevében ekkép okoskodnak: a latin nyelv a kultusz célját teljesen meghiusítja, mert a nép nem érti s így még annak lehetőségétől is meg van fosztva, hogy rá a kultusból haszon haramoljék.

A kik így okoskodnak, a kath kultusz céljával és természetével nincsenek tisztában; mert a kultusz főcélja nem az oktatás, hanem az áldás és kegyelem-szerzés; ezt pedig az is elérheti, ki annak szavait nem érti, de legalább tudja, hogy minő kultuszcselkeményen van jelen, vagy vesz részt.

De az ilyenek még igazi kath. érzéssel sem dicsekedhetnek. Mert lám a csecsemő anyja keblén habár szavát nem érti is, örül és örvendez, mert az örömet anyja tekintetén látja, érti és érzi: sirásra fakad, mert anyja szemeiben a bú könnyeit látja, érti és érzi.

Azon emberek, kik az anyanyelv kizárólagos használatát az isteni tiszteletnél szívesen látnák, legfőlebb egyszer kíváncsiságból mennék el arra, azután pedig ismét távol maradnának, mert nem anyyira a latin egyházi nyelvet, hanem a vallás igazságait gyűlölik, melyek őket életjobbitásra figyelmeztetik. Találón mondja róluk a tudós Seiler püspök: „Ezen embereknek nem arra kellene törekedniök, hogy ajkaiknak hangját megváltoztassák, hanem inkább szívök belső indulatait.“

A hazafiság apostolai a nyelv fejlettsége és szépségére hivatkozva, követelik a honi nyelvnek behozatalát az isteni tisztelet minden ágába.

Aunde bármennyire tömjénezzünk is édesen csengő nyelvünknek, annak épen rohamos fejlődése és folytonos változása miatt, a változhatatlan örök igazság szentségi ténykedéseit ma sem bizhatnók kizárólag ő reá. A liturgia egyes részeinek — abusos folytán — honi nyelven való végzése a vallásos érzést egy szemernyivel sem emelte. Sőt ellenkezőleg a mély értelmű és misztikus szavaknak honi nyelvre való erőszakolása akárhányszor megbotránkozást szült a kevésképzetségű emberek előtt és gúnytárgyul szolgált a hitetlenekre nézve.

Ezeket meggondolva, kimondhatjuk, hogy míg a kultusznyelveknek megtartása a vallásos érzésű hívek lelki kárával nem jár, a mit fényesen bizonyít azon általános tapasztalat, hogy templomaink vasár- és ünnepnapokon az „érthetetlen“ latin kultusznyelv mellett is látogatottak, addig a honi (vagy anya) nyelvnek legalább is a szintmíse végzésénél és a szentségek kiszolgáltatásánál jogos szerepe nem lehet.

Ha pedig az ellenkező, valóban szomorú vallási kényszerhelyzet beállana, csak akkor helyezkedhetnénk azon álláspontra, melyet XIV. Benedek pápa a szláv

liturgia bevezetésében ekkép jelez: „Ut omnes catholici sint, non ut omnes latini fiant, necessarium est.“
„Az a legszükebb, hogy mindnyájan katolikusok legyünk s nem hogy latinok.“

Kiss András,
szentháromsági plebános.

Stabat Mater. . . !

Mint a szikláról leomló hegyi patak, zúgva dörgött végig a nagy világon ez a szó: „Consummatum est!“ . . . Vége! Vége a „végtelen“ Istenfiának, vége a világosság Urának, vége minden szépségnek, jósnak, fénynek, melyet az Ó lelke bintett messzire maga körül . . . Sötét lett! Borzadva zúgott a vihar, rengett a föld, megszakadt a templom kárpíja, megnyiták a sírok és kivetették halottaikat . . . A rémület ült minden haldudó arcon és a viaszárga homlokok a föld porát csokolták, remélve, hogy az tán majd elnyeli őket, hogy ölébe rejthessék gaztettüket és megnyitja előttük az alvilág rejtélyes kapuit, a hova tán nem is követheti őket Isten szeme. — Hasztalan hervettek a porban! . . . Nem volt számukra bocsánat! Sem a föld nem nyelte el, sem a pokol nem nyílt meg akkor mindjárt számukra . . . Itt kellett maradniok, hogy teljesejék be rajtuk önátkuk: „Az ő vére szálljon mi reánk és gyermekeinkre.“

De az általános zajban, a káoszi sötétségben, a nagy félelem közepette mi világít egy kis ponton, a kereszt tövében. . . Fehérebb a márványnál ez a szelíd, túlvilági arc, szöke fürtök omlanak a lepel alatt, mely fejét takarja, sötét árnyéktól kerített nagy, égő szemeit merőn szögzi a magas, szoros alakra, ki ott függ felette némán, ölelésre terjesztett karjaival a szeretet áldását nyújtva jobbra, balra maga mellett és lehajtott töviskoronás füllel a szent egyesülés csökjára híván azt, kiért meghalni kívánt.

A kéz, mely a világ nagy Megváltóját egykor ringatni elég tiszta volt, fáradtan csüggedt le a megdermedett alak oldalán; nem bírja összekulcsolni, nem éri azt sem, hogy dobog-e keblében a szív; mit is dobogna az, most?! Megrepednie van most ok és idő!! De nem szabad megrepednie. Sok millió szív vár erre a szent dobbanású szívre: a törzs kidült, levágták, világ csúfjára kintztek a magas Kálvárián, hogy lássák meg Jeruzsálem fiait s leányait: ki volt a zsidók királya . . . A törzsnek áldott gyökere, a fejszecsapás alatt mély sebekből vérzik; de he kell hegednie azoknak a nagy és tájfalmas sebeknek; ép szívvvel kell majdan szeretnie a gyarló nemzeteket, mely megölte fiát, eltemette életének világosságát, kidöntötte gyöngye női lelkének cedruszterü támasztát: ezt a fajt kell ölelnie, gyógyítania, szeretnie lóla napjáig: dum vivam et ultra!! Et ultra!! Ez a nagy szó, szeretteim, édes magyarjaim! Ti vagytok az ő választott népe! A ti nevetekkel ajkán lépte át az apostoli szent király a mennyei palota küszöbét. A magyarok nagyaszonya ez a sugaras alak ott a keresztfa tövében. Oh, gyűjtsatok csillagokat ebbe a vak éjbe, melyet szeuvedés éjszakájának mond a ti gyarló nyelvetek, s mely a mennyei lúdvnek szent fátyola azok számára, kiket a hajnal derengése oda vonz, ahol nincs többé éj és nap, kín és gyönyör, düh és türe; de van: áldás és fény, jaj helyett alleluja, átok helyett ima,

halálból ébredés, győtrelemből mámoros boldogság, melynek vége nem lesz soha, soha!!!

Stabat Mater dolorosa! Ah!! Fájó szíve van az anyának, ki fiát halmi látja; fájóbb azé az anyáé, aki megmeredve, balga tekintettel látja maga előtt állni az isteni szikrától megfosztott gyarló alakot, örült gyermekét; de legfájóbb azé az anyáé, aki nem szeretheti nyiltan, büszke örömmel a családi név örökösét; nem, mert ez a sarj korcs és vétkes, nem méltó a név viselésére: átká az anyának . . . Ne tovább!!! Sirjunk a tájfalmas anyával, azza, akinek fia meghalt, de föl fog támadni; megvilágítja halált vívott, római fegyvertől átszúrt és mégis égő szívének lángjával a sötét világot, mely őt el akarta tűzni, hogy a homályból, szendergésből föl ne serkentse, a mely mámorban alvó teremtményeket. — *Stabat Mater!* Áll az anya! . . . A földre borúl hívó és hitetlen; Magdoina lerogyva tépi dús fűrtait, János összetörve hajtja le bús fejét, a százados fut fehér lován, de mellét verve vissza-visszaúez; remeg minden és mindenki: de áll az, „anya“ *Stabat Mater dolorosa iuxta crucem lacrimosa.* A kereszt mellett töből, könyezve áll . . . Ah! keresztények sirjatok, mélyen, mélységes mélyen szomorkodjatok e tény felett, mely üdvötoket eszközölte és jaj — mégis kárhozatnak kűffjeje lett a hitetlenekre nézve. —

Hívó lélek! Mit érzesz e szent fa tövében szemlélve a szenvedő istenanyát?! Fáj-e, sajog-e bünaös szíved! Érz-e összemarcangolt lelked a szent ének szavait: „S mindezt fájdalommas anya, érettem túrted vala Ertem, háládatlanéret“ . . . Annyit szenved, annyit érez, oly sok könye hull!! Meddig akartok még azokhoz számítani, kik „fiadat megvetették és keresztre feszítették, ők a kárhozat fiait.“

Nem! Ne így! Nem vagyunk többé a kárhozat fiait! *Stabat Mater iuxta crucem!* A kereszt a diadal jelvénye ma, és az anya ott áll a kereszt mellett! Egy anya, ki diadaljelvényhez támasztja égi gondolataokkal telt szent fejét, az nem lehet száralom tárgya többe! . . . A kereszt győzelme az ő diadala is, *iuxta crucem!* Ott az ő helye; a keresztbe simulva lehet csak igazi anyja kiszzenvedett Megváltónknak, igazi anyja a mélyen súlyedt emberi nemnek, igazi nagyaszonya a szegény, megsalódott, megmentett és mégis veszendő magyarnak, ki őt nevezi pátrouájának, de megveti szent szolgálatát; kacag a rajongók felett, kik oltárait virággal körültonják és dieserétre zengik: „Hozzád fohászokdunk, áldott védaszonnyunk!“

Ah! Ha tudátok édes atyámfiat, mit ér a jövőnek az a fűzer a Mária oltárán, az az elzengett himnusz az íblett ajakon! . . . De ti úgy tesztek, mint a bibliai dúsgazdag: az kell, hogy visszatérjenek a halottak és elmondják nektek, mi van ott túl! Hiszen nem adátok nekik hitelt! Hiszen kicacagnátok a rajongót, ki ebben égi jelt látta. — Nem az kell, szeretteim, hogy halottak térjenek vissza, élők é az élet. — Haligassátok pásztoraitokat! Vezetnek ők hiven az üdvnek útjain. Utánok! Per aspera ad astra! Csillagokról csillagokra vezet a hit lajtorjája. Ah, elmondta ezt Petőfi Sándor is nagy sötéten: „Eltörve lajtorjám, a hit! . . .“ Az nem török össze; de mi szédülünk le róla, mert gyöngye az elménk és vakmerően elbocsátjuk a kalauz erős kezét, hogy mi tudunk menni egyedül is. — Jaj! Jaj! Jaj! Háromszoros jajt kiált ily szóra vissza a túlvilági echo. — Mit kell majd ott egy ily vakmerő szóért szenvednie az önhittnek, ki kevélyen

odavette azt az Ég szemébe . . . A Jézus szívo fáj ilyenkor ! A nagy Isten arca elborult ; a magyarok Nagyasszonya könyezve tekintti a tévedt juhoeskát és könyörög : „Oh ne tudjátok be neki !“

Stabat mater dolorosa ! Ott áll a keresztánál ; ott áll a meghalt hit sirjánál ; a tomboló atheismus barlangja előtt ; ott áll a lanyha hívő ágýtája felett ; ott áll a magyar nemzet kriptaajtánál , a szentségtörő , megátalkodott gonosz lelkek terméinek kellő közepén és „dolorosa“ fájón csüszeg le szép feje az átoksúlytól , mely népére hatványozottan hull alá , mióta elfordult Ó tőle . . .

Stabat mater ! Alljon az anya mellettünk ; ne hulljon térdre , ne hajtsa le drága fejét ; ne féltsé , ne védje azt a népet , mely az övé „volt“ s újra az övé „lesz“ , mert hisz tudjátok , úgy-e , hogy hazánk nem „volt“ hanem „lesz“ . — Övéi leszünk ! Övéinek kell lennünk .

Nem lebet az , hogy annyi vér , mely e földet áztatta , annyi ész , mely itt termett és lángolt , annyi érzés , mely itt és ezért a földért gyúlt ki a honszerető szívek oltárain , „biába“ sorvadjon el csak azért , mert van olyan magyar is , ki a szent Szüz előtt nem hajtja meg büszke térdeit és van olyan , ki kaján gúnymosolyra húzza el ajkát a Mária név hallatára ! Juxta crucem ! Allj oda én nemzetem ; ne félj senkitől , amíg áldott kezeit Ó terjeszti ki feletted ; van szep-lőtelen Máriád , ha nem volt is Bernadetted ; van gyógyvized , mely lelket tidit és testet éppé varázsol : a nagypénteki Urkoporsónál elsírt könyecsepek szent patakja az :

Stabat mater dolorosa.

Minden ajak egy-egy rózsá.

Minden „Ave“ egy-egy levél,

Amely Róla susog-beszél . . .

Stabat mater juxta crucem.

Nem engedjük másnak úgy sem :

Ó a miénk örök áron,

Mi nyertük el ; mert a váron

Es a gunyhén s szentegyházban

Neve ragyog ! A hány ház van

Szép hazánkban , magyar földön,

Merre a nap nyugszik s följön :

Mária az esti csillag ;

Mária a hajnal csillag ;

Máriát az ajak mondja ;

Máriát a harang kongja

Máriát a hájast , szépet ! !

Mária ! Im magyar néped

Lábaidhoz borul sírva ;

Oh engedd , hogy ki ezt írja

Meglássá , hogy a magyarnak

A nagy Egek áldást adnak ! ! !

Angyalok felséges királynője , te fájdalmas Anya ! A komoly napok küszöbén egy árva nép zarándokol gondolatban arra a vérről és könnyel szentelt helyre , hol te állótál fájdalommal feltelkedben a hét tört viselve ; könyeink a te jajoddal . . . nem ! hisz te nem jajdultál fel soha ! egyetlen panszhang nem tört fel gyötört lelkedből , — könyeink sóhajaiddal óhajtanak megvegyülni ; szívünk részt kér a hét törből ; ajkunk a te neveddel nyílik meg a bünbánat vallo-mására ; meg kell törnie a konok hallgatásnak , mely kére-gel vonta be a bűnös lelket : mint a töviskoronás szent

Megváltót a szuró ágnaak éles törei , úgy tépik emlékeink a megindult bánat özönébe merült lelket : „Fel ! Fel !“ Ezt írják vérről az álmokóros szívbe ! „Fel ! Fel !“ En elmegyek Atyámhoz és lábaihoz borulva vallo-m ! „Atyám ! Vétkeztem Ellened és az Eg ellen ! Nem vagyok méltó gyermekednek nevezeteni , de végy fel utolsó szolgáltnak , ime itt vagyok !“

Stabat mater ! Ott fog állani mellettünk a vallomás alatt . Szeldi keze végig simítja könyvtől ázott arcunkat ; fejünkre édes anyai csókja hull andalítóan ; ami fáj , elalszik ; ami éget , kialszik ; ami biztat , felébred ; ami indít , meggyulad . . . Alleluja lesz a „Stabat Mater“-ből és a meggyógyult lélek „juxta crucem“ feltalálja , amit eddig hiába keresett égen-földön epedve : a szív békéjét ; mert ő mondá : „Pax vobis , ego sum , nolite timere !“

Oh béke , béke ! Jöjjon el a te ragyogó országod ! Es legyen „Stabat mater juxta crucem !“ Minden magyar anya álljon a kereszt mellé és hangoztassa ezt :

A keresztfához megyünk ,

Mert máshol nem lelhetünk

Nyugalmat , hogy élhesünk ,

Ugy mint várja Istenünk !

R T

Nézeteltérések. *)

Sokszor beszélt arról Ramocsi Elek ácsmester , hogy minden ember tulajdonképpen két ember . Mert p. o. a hét-köznapo nehéz munkában nem egészen olyan , a milyen lenni szeretne . Nem mindig tud ura lenni üdületának , az el-el ragadja munkásai között , gyorsabban kimondja , mintsem meggondolná azt , mit később megbán . Amint azonban szerény házaküszöbén belép , mintha énje gyarlóbb felét kün vágya , mintha családijában egészen átalakulna s minden vágya az , ha gyermekeit úgy nevelhetné , hogy azok mindig eg. formán szelidek , jök legyenek .

Saját kettős énjét illetve azonban másokat tekintve , néha mégis vigasztalódott .

Egy napon komája háza előtt elhaladva , kün álló bar-rátját üdvözölve , kérdezőküdütt féléves kis keresztfiáról . — „Ép. egészséges egy-e ?“

„Mint a makk , — felelt amaz — s úgy ordit a kis akasztófa-virág , hogy reing belé a ház . De hát jöjj be , lásd magad .“

Amint beléptek , egy körülbelül 5 éves gyermek szaladt eléjtek , azaz majd belé botlott . „Na nézd ezt a kis gazembert , majd átestem rajta“ — szölt amaz .

A háziasszony szívesen üdvözölte vendégét s leültette , beszélgetni kezdtek . „Hogy vannak otthon , mit csinál az a kis ördög , Mariaka ?“ kérdezték Ramocsitól .

„Az én kis lányom nem ördög“ — szölt tréfás nehezteléssel a vendég . — „Mi ilyen nevekkal nem illetjük gyermekeinket . Nem haragszol úgy-e komám , — folytatta aztán tartózkodással — ha elmondom , hogy nagyon is különösnek tartom , ha egy szülő gyermekeit úgy szolítgatja , mint te . Hogy örtöztek az nagy korában az akasztófavirág meg-

*) Felolvasatott a Kolozsvár-monostori kerületi „rkath. ifjúsági és népkönyvtár“ javára 1900. évi március hó 24-én rendezett III-ik zene- és felolvasási estélyen .

a gazember névtől, ha kiskorában azzal kedveskedtek neki szülői.

„Hát hiszen szólítsd te a drága porontyaidat, a hogy neked tetszik — viszonzotta sértődötten a koma, — az enyémek majd csak beérik az én elnevezésemmel.”

De Ramocsi nem hátrált meg, hanem folytatta: „No lásd, most meg állatnevet mondtál. Feleségemmel abban is megegyeztünk, hogy az ilyen elnevezést is kerüljük, nehogy most poronty, aztán béka, majd kutya, számár s ki tudja mi következzen. Ha szídjuk, legyen elég nekik: te rossz leány! te rossz fiú! Ha dicsérjük, ott az édes, ott a kedves! Ha pedig tulárad szívünk, inkább csak nézünk fel-felé — monda feleségem, hiszen ők a mi kis angyalkánk e földön.”

„Hát azt már rég tudjuk — vágott bele elesen a komaasszony, hogy Anna, — a nagy kedves felesége szeretné utánozni a nagy úri dámaikat finom beszédében, s utánozná a lelket egyébben is, ha módjában állna. De így szokoyájába akaszodik két oldalt a két nagyobb, öleiben a harmadik jószág, követi egy akkora szolgáló, mint az öklöm, egy nagy bolond kosarat lógatva a karján s úgy indulnak világga, a kertbe, vagy hova. Persze jobb lenne két cseléd, egy a gyermekkel otthon, egy meg kísérné asszonyát, mikor kell, s nem indulnának így pereputtyostól világga. Hanem a mi nem lehet, nem lehet, s a mai muszáj, muszáj.”

„Nem volna éppen muszáj — szolt nyugodt, de öpézetes hangon a megtamadott, — sőt mikor elfáradva tér a gyermekekkel haza feleségem, megsajnálom őt és sokszor mondom, hogy megkímélhetné magát ettől a nehéz fáradtságtól. Azt szokta felelni, sokkal nehezebb volna lelkennek, ha itthon bagyva, valami baj érné őket.”

„Jó na! — következett a folytatás, — az az ő dolga, csinálja ha szereti, de bizony a templomban egy kicsit furcsa, hogy a gyermekek bele esiripolnak, mint valami verébek, a nagyok imádságába. De hát hiába, oda is együtt kell, hogy jöjjen s egész padot elfoglaljon a nagy úri familia. Hanem azért az én arcám bőre majd lesül, mikor komám uram legkisebb angyalkája éppen a prédikáció alatt kiáltott egy nagyot.”

„Na abba mi is bele pirultunk — vallotta be a támadók gyönyörűségére az apa. — Bocsanatot is kértem másnap a tisztelendő úrtól, hogy prédikációját zavartuk. De ő azt felelte: semmit sem tesz az Ramocsi barátom; aztán tudja annyira gyenge szónok én nem vagyok, hogy egy kis gyermek egyetlen kedves gögicselésé mái ki hozzon sordomból.”

„Aztán nagy örömmre megkérdezte, hogy otthon is olyan szépen imádkoznak gyermekek? Elmondtam, hogy a legkisebb a 14 hónapos is oda tartja lefekvésükor anyja elé kis kezét, hadd vessen rá vele keresztet, aztán a mint mondanak együtt egy rövid esti imát, komoly arccal ő is utána gagyog. Erre a tisztelendő úr barátságosan megszorította kezem, s azt mondta: „Igazuk van, a vallásosságot soha sem önti a szülő igen korán gyermekei lelkébe.”

„Hát gyermekek nagy cifraközsását nem dicsérte meg a tisztelendő úr?” kérdezte eszösen a komaasszony.

„Azt nem is dicsérhette, mert a cifraközsés nem dicséreti való, az én gyermekeim meg nem is cifrák. Ruhácskáik tiszták, rendesek mindig. Most is faldoz rájuk anyjuk eleget, mert ő tudja a közmondást, hogy a madarat tolláról, embert barátjáról, a gyermekeket meg anyjáról ismerik meg. Hanem most ideje távoznom, bocsanatot kérek, ha alkalmatlan voltam.”

„Inkább te bocss meg, — szolt kezét nyújva a házi gazda, ha bántottunk.”

„Ellenkezöl-g, úgy éreztem, mintha dicséretetek volna. De te komám, miért hallgattál úgy el?”

„Mert arra gondoltam, hogy talán — — tán — — mégis nektek van igazatok,” volt a felelet.

Köztünk legyen mondva, rosszul eslek de a gazda, hogy ezt úgy félig-méddig is bevallotta, te alább arra léhet

következtetni abból a nagy csetepatéből, a mi a komák között keletkezett a vendég távozta után.

Pár év mulva a leirt beszélgetés után ugyanazon helységről a tanító levelet irt egy barátjának. — „Pályámat szeretem — irta többek között — p dig fogalmad sincs róla, mennyi piszkos, rongyos, testileg, lelkileg elhanyagolt gyermekkel kiülödöm Van ugyan egy pár jól nevelt teremés köztük, p. a Ramocsi gyermekek. Ha minden gyermek ilyen vallásos, engedelmes, jó volna, boldog lenne a tanítói pálya. Sokszor elgondolom, miért is nem gondolzza, ápolja, neveli minden szülő így gyermekét, hiszen nekik is sokkal, sokkal több lenne az örömiük. Ugy előzem egy-egy családnál, a a mig picinyek, becézik, csokolgatják, de alig indnl meg jó tormán járn, már alig törődnek velük, legfőlebb reggel, vagy evésnél. Máskor elülhetnek az utcán, mint valami kis libák, vagy inkább malacok. A bol különben ilyenek is vannak a báznál, azokra tán még nagyobb gondot fordítanak, mint a gyermekekre.

Aztán a mi a lelki nevelést illeti, én édes Istenem be keveset juttatnak nekik!

Én, a ki úgy szeretem a természetet, innen veszem a hasonlatot tanítványaimra is. A Ramocsi s ehhez hasonló gyermek lelkét úgy képelem, mint egy jól előkészített tatarjt, a melybe én a már elültetett virágot, gyümölcsöt tovább nevesítem, újakat ültetek az ő saját és minden ember gyönyörűségére, a kikkel az életben majd érintkeznek.

Az elhanyagolt gyermekek lelkét pedig úgy képelem, mint a szülők által keményre taposott földdarabkát, a hol én a fölvert s oda nem tartozó gypet daraszolgom nagy nehezen. Arról, hogy itt valaha virág, gyümölcs tenyészzen, nem is ábrándozom.

Néha igazán szeretném, ha a rossz gyermekekre mért büntetés alatt a szülők is szenvednének. Hogy pedig a szülőknek gyermekeikről panaszkodjam, csak a legnagyobb körültekintéssel teszem, mert sokszor tapasztaltam, hogy ehez-tétessel, veréssel stb. kegyetlen és céltalan eljárással akarják helyre hozni saját mulasztásaikat.

Milyen jó lenne, ha a szülők, mikor őket a jó Isten gyermekkel megáldja, egy kis tervet készítenének, hogy ezután miként fognak gyermekeikért és azok javára élni. Kölcsonöns és egyenkint nevelnek magukat ahoz, hogy gyermekeiket nevelhessék. Beszédjűkben, példákban legyenek mintaképek, bánásmódjukban az értelem és szív-, nevelésükben vallás és szeretet legyen vezérlő.

Mennyivel más, mennyivel vonzóbb lenne akkor az egész társadalom kepe! Mert remélem, nem hiszed rólam, hogy csak a magam kényelméért óhajtom a gyermekek jószágát; hiszen minden neveléssel foglalkozó ember egyik legnagyobb ambicióját abba helyezi, ha sikerül egy-egy rossz irányba indult gyermeket jó, helyes útra terelnie. De ez a gyönyörűség lépén-nyomon hajótörést szenved sok családi nevelés ellenkező hatásán.

Idá'g jött levele irásában a tanító, mikor heves kopogtatás után dörrel-durrall rántotta föl aajtáját Telkes Bálintné, a már ismert koméné! „Jó napot kívánok!” köszönt oly hangon, melyben sokkal több volt a fenyegetés, mint az üdvözlés. „Azért jöttem, — szolt minden bevezetés nélkül, — hogy elmondjam, hogy elnéztem, hogy fiam száját zsebkendővel bekötötték a káromkodásért; azért sem szóltam, hogy mindegyre külön ültettek azokért az árnlkodó szomszédjairt, a kik rá fogják, hogy verekedik; sőt azt sem bántam, hogy vonalzóval a kezére ütöttek, a miért holmi semmiséget a társaitól elvett; de azt már nem tűrhetem és kikérem magamnak, hogy a mért játékból a Ramocsi gyermekekkel eszalkodott, azzal szégyenítsék meg az egész osztály előtt, hogy olyat mondanak neki, hogy annak a kicsi újját sem éri fel. Szegény kis Bálintkám egész titon sirva jött s otthon sem tudtam lelket verni bele.”

A tanító nyugodtan hallgatta végig haragos vendégét, aztán bizonyos meglepődéssel szolt: „Tehát mégis van va-

lami, a mivel meglehet Bálintot indítani, — de kérem foglaljon helyet, — udvariasan székét nyújtva vendégének folytatta. Bizonyosan hallotta ő otthon ugy-e, hogy milyen borzasztó az, ha a Ramocsi gyereket föléje helyezik!

„Igen, — persze,“ — felelt kissé bizonytalan hangon Telkesné.

„Na lám lám, én pedig már azt hittem, hogy Bálint egy olyan kivételes gyermek, a kiből semmi, de semmi érzékenység sincs. Szinte örülök, hogy csalódtam, s hogy neki is van egy gyenge oldala s tán így lehet reá hatni.“

Telkesné csak nézett, hogy hiszen ő ugyancsak nem azért jött ide s egészen más eredményt várt az ő hatásos fellépésétől.

A tanító pillanatra elgondolkodott, arcán úgy látszott, hogy egy ötlete támadt s nyugodt barátságos modorával folytatta: „Tudja-e kérem, hogy éppen tanítványaimról írtam, s köztük Bálintról is, s most az a gondolatom támadt, hogy megkérem Telkesné asszonyomat, vigye e levelet, olvassa el s ha ismerősei között akad valaki, a kiről úgy hiszi, hogy gyermeke érdekében jó lesz e sorokat elolvasnia, kérem adja át. Ugy-e, ha szépen megkérem, megteszi nekem e szíveséget?“

Telkesné úgy érezte, hogy le van fegyverezve; még néhány összefüggés nélküli dolgot beszélt az ő Bálintkájáról; aztán átvette az összehajtott s barátságos mosolyal átnyújtott levelet, meg is köszönte, de nem igen volt tisztában, hogy tulajdonképp ő aratott-e itt diadalt, vagy őt győzték le!

Szinte sajnálom, hogy kitogyva az időből, nem követ-hetjük Telkesné haza, nem lehetünk jeleu s ennéltozva bizony csak a jó Isten tudja, hogy milyen hatással volt reá az a level.

Schwarzczel Adél.

KISEBB KÖZLEMENYEK.

Tanító-egyleti gyűlés Csik-Dánfalván.

A csikmegyei róm. kath. tanító-egyesület felsíki fiókköre folyó évi március hó 22 én tartotta Csik-Dánfalván rendezetavaszi gyűlését.

Szentmise után a teljes számmal jelenlevő ft. kerületi papság és tanítók három csoportra oszolva a helybeli tanítók gyakorlati tanításait hallgatták meg. Spaller Anna tanítónő a II. osztályban a beszéd-értelem gyakorlatok alapján a tyukot s a III. osztban a magyar nyelvtanból a tulajdonnevet; Körösy Géza s. lelkesz az V.—VI. osztban a hittanból a penitenciatartás szentségét és Gál Márton tanító a III. osztban Csikmegye földrajza nyomán: Vasláb, Tekerőpatak és Gyergyó-Sz.-Miklós községeket ismertette.

A gyakorlati tanítások után a gyermekek haza bocsátatván, Ferencz János fiókköri elnök tartotta megnyitó beszédjét a Budapestten létesített „Tanítók háza“-ról. A fiókkör a szép megnyitót éljenzéssel fogadta s az elnöknek jegyzőkönyvi köszönetet szavazott, egyben pedig fölkérte a szaklapokban való közléséire.

Ráduly Benjámin jegyző olvasta a mult gyűlésről vezetett jegyzőkönyvet. A gyűlés neki is köszönetet mondott.

Elnök új tagokul bejelenti: Spaller Anna csik-dánfalvi tanítónőt, — továbbá Lázár Pál, Máté László csik-rákosi, László Elek csik-taploczi, György Lázár csik-zsögödi kántortanító urakat és Dobai Ferenc csik-madarasi kántor-tanító-nak körüknél való eltávozását. A kör a bejelentett tagokat hódvölzi s Dobai F. tagtárs távoztát sajnálattal veszi tudomásul.

Elnök jelenti, hogy az országos kath. tanítói segély-

alap javára beszédett tagdíjakat (89 kor.) rendeltetése helyére juttatta, s hogy a tagdíjat 1 koronáról 2 koronára emelték fel; felolvassa a gyergyói r. kath. tanítóegyesület elnökének átiratát, hogy néhai Földes József siremlékére begyűlt a tagoktól 60 k. 10 fill. s az egyesület pénztárából 20 korona s ezt az összeget Karácsony József k. igazgató urhoz már be is küldötte. A gyűlés ezen jelentéseket tudomásul veszi.

A felolvasást — minthogy a mai gyűlés felolvasója körüknél eltávozott, — napirendről levették. Mihály Elek csik-madarasi tanító szavalja Perényi Kálmán „Bücsü“ című költeményét. A jól megválasztott darab ügyes előadásáért zajos tetszést aratott a szavalo.

Ferencz János elnök, — minthogy megbiztatásavak ideje letelt, — a maga és tisztársai nevében a tisztségről lemond Ferencz János a kör többszöri felkérésére sem lévén hajlandó az elnöki szék további eltolgatalára, — korelnök és szavazatszedő bizottság megválasztása után, tükös szavazással a tisztújítás a következőképp ejtetett meg: elnöknek 24 szavazattal Ráduly Benjámin csik sz.-domokosi kántortanító, al-elnöknek 12 szavazattal Imre János csik-taploczai tanító; jegyzőnek 24 szavazattal Császár Donát csik-sz.-domokosi tanító és aljegyzőnek 16 szavazattal Pálosy Géza csik-madarasi tanító választattak meg.

Ráduly Benjámin elnök a testület bizalmát megköszöni, s szép szavakkal méltatja elődjének, a testület élén 6 évig részint jegyzői, részint elnöki szorgalmas, odaadó munkásságát. A gyűlés általános helyesléssel fogadja és érdemeinek jutalmául neki jegyzőkönyvi elismerést és köszönetet szavaz.

A kör ezután a bírálatokat ejti meg. A tanítások fény-és árnyoldalainak részletes megvilágítása után Spaller Anna, Körösy Géza és Gál Márton tanításukat sikerülteknek jelzi.

Vége a jövő gyűlés helyeül Csik-Jenő-falva jelöltetvén ki, idejének és tárgysorozatának megállapításával elnök biztatván meg, a gyűlés véget ért.

Császár Donát,
fiókköri jegyző.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Püspök urunk** a ma esti gyorsvonattal Kolozsvárra utazott, hogy az igazgatótanács havi ülésén elnököljön s egy és más fontosabb ügyben intézkedjék. Székhelyére szerdán fog visszaérkezni.

— **Jóvika Samu báró** ő nagyméltósága, Státusunk világi elnöke a napokban püspök urunknak magas vendégként városunkban időzött.

— **Nagyheti konferenciák.** Ft. Donát József J. T. atya és pozsonyi bölcsélet-tanár városunkba érkezett, hogy a művelt férfi- és nő közönségnek a nagyheti alkalmából vallásos konferenciákat tartson. A férfiak részére tartandó konferenciák elseje ma, szombaton van d. u. 5 órakor a várbeli uszti pavillon II. emeletén levő nagyteremben, — folytatólag pedig hétfőn, kedden és szerdán u. e. helyen és u. e. teremben lesznek a konferenciák. A hölgyek részére az első szent beszéd holnap, virágvasárnapján d. e. 11 órakor fog az apácák templomában tartatni; ezt csendes szentmise követi. Hétfőn, kedden és szerdán ugyancsak itt és a jelzett órában lesznek a folytatólagos szent beszédek. Megemlítjük még e helyütt, hogy P. Donát fog a székesgyházban is nagypenteken d. e. német nyelven szónokolni. Isten áldását kérjük missziói munkásságára!

— **A székesgyház nagyheti énekes programja.** Virágvasárnap a barkaszentelésnél minden gre-

gorián; körmeneti ének magyarul és „Ingediente“ 4 szől. férfiak, Hallertől. Mise Kloss-tól 4 szől. fkar. és Graduale: Tenuisti manum dextr. choraliter. A passio Turbája. 4 sz. fkar. Ettől (Witt. Cant. ss. 100 old.) Offertorium Improperium 4 sz. fk. R-től. *Nagyszerdán* In Matutinis tenebrarum: A Lamentatiókat presbyterek énekelik. — Miserere 4 sz. tk. Cascidinitől (Witt. Cantus ss. 63.) Christus factus est 4 sz. fk. Witt-től (Witt. Cant. ss. nr. 81.) *Nagysütőtörökön*. Kyrie és Gloria Éliás miséjéből 4. sz. fk. Graduale. Christus factus est. Witt-től (Witt. Cant. ss. nr. 81.) Offertorium. Vexilla regis 4 sz. fk. A sz. áldozás alatt. Landa Sion 4 sz. vegyes kar. a körmenethez. Pange lingua Ett-től 4 sz. férfiak. Lábmósáshoz. Mandatum novum 4 sz. fkar. *Nagypénteken*. Mise. Choraliter az „Officium Hebdomadae Sanctae“-ből (163 old.) a passio Turbája 4 sz. fk. Ett (Witt. Cant. ss. 104. old.) Az adoratio Crucis alatt. Popule meus, da Wittoria (Kothe Mus. sacra nr. 67.) A körmenetnél: „Vexilla regis (Kothe nr. 85.) processio ad Sepulchrum Domini: Ecco quomodo moritur justus Händl (Kothe M. s. 69.) D. u. prédikáció előtt: „Stabat mater.“ *Nagyszombaton*. Mise Schweitzertől 4 sz. fkar. Pa. Laudate Dominum és Magnificat choraliter orgonakisérettel. Este a feltámadásnál. Exurge 4 sz. fkar. Egrý Józseftől. Regina coeli. 4. sz. fkar. Pelikántól: Tantum ergo és (Genitori) 4 sz. fkar. Kloss-tól. *Husvét vasárnap*. „Missa solemnis B-dur.“ Schubert F.-től vegyes kar a helyb. es. és kir. katonazenekar közreműködése mellett. — Ezt megelőzi „Ecce sacerdos magnus Pater Rampis-tól 4 sz. vegyeskar. Graduale. Regina coeli 4 sz. vegyeskar zenekisérrettel. Führetől.“ Offertorium. „Deum omnes“ Canon Müller-től 4 sz. vegyeskar. zenekisérrettel. *Husvét hétfőn*. Missa solemnis B. Bellá-tól 4 sz. fkar.

— **A gyulafehérvári róm. kath. főgymnasium** szentgyakorlatának sorrendje a jubileumi — 1900. évben, április 7—10-ig. Április 7-én: Délelőtt 8 óraker — Veni Sancte, szent mise, bevezető beszéd. Délelőtt 10¹/₂ óraker — második szent beszéd. Délután 4 óraker — litánia, harmadik szent beszéd. Április 8-án: Délelőtt 9 óraker — ünnepi körmenet, szent mise, első szent beszéd. Délután 3 óraker — litánia, második szent beszéd. Április 9-én: Délelőtt 7¹/₂ óraker — szent mise, első szent beszéd. Délelőtt 10¹/₂ óraker — második szent beszéd. Délután 2¹/₂ óraker — harmadik szent beszéd, gyónás. Április 10-én: Délelőtt 7¹/₂ óraker — betegező beszéd, szent mise, áldozás, Te Deum. Jegyzet: A szent beszédek a gymnasium tornacsarnokában lesznek. A tanuló ifjúság fél órával előbb gyülekezik rendszeren az első és második osztály tantermeiben az exhortációk alatt szokásos csoportok szerint. Szent beszédek előtt — Keresztények sirjatok, szent beszédek után — A keresztfához megyek e. énekekből néhány versszak harmonium kísérettel. Egesz idő alatt vonuljunk leiki magányba. Kertüljük a fölsőleges beszélgetést, társas játékokat, összejöveteleket. Olvassunk jó könyveket, vizsgálgassuk lelkiismerettöket, imádkozzuk el gyakran az olvasót s a szent beszédek alatt támadt jó gondolatokat, nemes elhatározásokat jegyezzük föl szorgalmasan életrszabály gyanánt. Gyulafehérvár, 1900 április 5. Az igazgatóság. A szent beszédek-et fi. *Hörli Gyula* J. T. atya, kalocsai főgym. tanár fogja tartani. Isten áldása tegye munkásságát termékenyítővé és gyümölcsözővé!

— **Konverzió.** *Czoguly István* 26 éves gör. kel. vallásu, *Kovács Sándor* 25 éves unitárius felekezeti karácsonfalvi lakosok és *Perczi Bertá* 38 éves férjhez nő unitárius vallásu oklándi lakos visszatértek a róm. kath. egyház keblébe. A hitvallást mindnyájan *Szekeres János* homoród-karácsonfalvi róm. kath. lelkész kezébe tették le. Két és fél

év alatt ezen lelkész 77 lélekkel szaporította egyházunk hitvit. (P. I.)

— **Halálozás.** Igaz részvételt vettük és tesszük közzé a következő gyászjelentéseket: Az erzsébetvárosi róm. kath. esperesi kerület lelkészkedő papsága úgy a maga, mint a hátramaradt testvérek és rokonok nevében mély megilletődéssel jelenti, hogy szeretett paptársa, testvér és rokon, Főtisztelendő *Veiss József* tiszb. alesperes, szent. székeli úrnök, plébános életének 53-ik, áldozó papságának 29-dik évében, a halálköltök szentségének buzgó felvétele után, hosszas és végtelen szenvedésteljes, de igazi keresztény türelemmel viselt betegség következtében f. é. április hó 1-én d. n. 1/4 óraker lelkét visszaadta Teremtőjének. Hült tetemei f. hó 3-án, d. e. 10 óraker fognak az engesztelő szent. mise áldozat bemutatása után a helybeli róm. kath. plébánia templomból ugyancsak a helybeli róm. kath. temetőben a feltámadás nagy napjáig az anyaföldnek átadatni. Segesvárt, 1900. évi április hó 2-án. R. i. p. s. !

„Kadicsfalvi Török Antal a maga és fia Török Bálint kir. járásbíró és neje Schivanovich Irma nevében, valamint az elhunytak nővére özvegy Kovács Andrásné szül. Barabás Rozália s unokái, úgyszintén a korábban elhalt testvérei: Barabás Károly, Barabás Karolina néhai Groisz Károlyné gyermekei nevében is, mélyen szomorodott szívvél jelenti áldott lelkü neje, a forrón szerető édes anya anyós, testvér és rokon: Kadicsfalvi Török Antalné szül. *Bölkényi Barabás Krisztinának* hosszas és kinos szenvedés után szívzselhűdésben, életének 73-ik, családját boldogító házasságának 53-ik évében folyó hó 25-én reggel 6 óraker történt halálát. A boldogult nő távol nagy-enyedi otthonától, de körében azoknak, kiket lelkéből szeretett s kik őt viszont úgy szerették: fia és menyé ápoló karjai között tüte Isten szent akaratában való megnyugvással súlyos betegségének szenvedéseit. A felejtethetlen halottnak hűt tetemei folyó hó 27-én délután 3 óraker fognak Apaffy-utca 18. sz. („Spillauer-mé“-féle) házból a helybeli róm. kath. temetőben örök nyugalomra helyeztetni. — Lelke üdvéért az engesztelő áldozat a kegyelem Urához folyó hó 28-án délelőtt 10 óraker fog megtartatni a helybeli szent-Ferencz-rendiek templomában, mely gyászszertartásokra rokonok, barátok, ismerősök szomoruan meghívatnak. Nyugalma legyen csendes, emléke áldott! Fogarás, 1900. március hó 25-én.

„Alóírttak a szív legmélyebb fájdalommal tudatják, hogy Tuszádi *Élthes Elek* szül. *Horváth Frida* nyug. kir. tanfelügyelőné életének 65-ik, boldog házasságának 40-ik évében, folyó hó 31-én délután 5 óraker, példás türelemmel viselt három heti betegség után a halálköltök szentségének buzgó felvétele után az Urban csendesen elhunyt. A kisznevett hűt tetemei f. évi április hó 2-án d. n. 4 óraker fognak lakásáról a csikszere-dai róm. kath. temetőbe örök nyugalomra kikisértetni. Lelkéért az engesztelő szent mise ápril 3-án d. e. 9 óraker fog a helybeli róm. kath. templomban az egek Urának bemutatatni. Az örök világosság fényeskedjék neki! Csik-Szereda, 1.00. évi március 31-én. Élthes Elek nyug. kir. tanfelügyelő, mint férje. Özv. Balázs Antalné mint testvére, és leánya Özv. Balók Lajosné. Élthes Zsigmond mint sógora, és neje Madár Judit. Gyermekeik: Béla az elhunytak nevelt fia Irma férj. Maraschki Róbertné. Ilona férj. Mörk Karolyné. Károly, Margit és Judit. Élthes Jakab polgármester és családja.“

— **A Szent-István Társulat közgyűlése.** Végre olyan palotában tartotta meg fő kath. irodalmi társulatunk üléseit, mely hozzá méltó. A reggeli 9 órakor a Jézus szent szíve templomában tartott szentmise után a gyülekezet a Szent-István társulat házába a Szentkirályi utcába vonult, melyre a nemzeti zászló mellett ki volt tűzve a fehér sárga pápai lobogó. Vaszary Kolos hercegprímás 10 órakor érkezett meg s vele Zichy Nándor gr. és Esterházy Miklós Mór gr. társelnökök, Kisfaludy A. Béla alelnök, Kaposi József igazgató, Császa György kalocsai érsek, Hettyeyi Sámuel, Horvát Károly báró és Steiner Fülöp püspökök, sok főrend és prelátus. Pont tíz órakor Vaszary Kolos bíboros hercegprímás rövid szertartás kíséretében megáldotta a házat, illetőleg a diszertmet. A szertartás befejezése után megkezdődött a Szent István-társulat nagygyűlése. Vaszary Kolos bíboros hercegprímás nagyszabású megnyitói beszédet mondott. A lelkes eljenzésekkel fogadott megnyitói beszéd után Zichy Nándor gróf megköszönte a primásnak nemes eszmékben gazdag megnyitóját, s kikérte engedelmét, hogy a beszédet átadhas-sák a sajtónak s a hívek között azélesztassák. Majd Kisfaludy A. Béla társulati alelnök változta röviden azt a nagy utat, mely egy szerény olasz lapkiadó vállalattal a Szent István Társulat mai működéséig vezet. Beszámolt a társulat múlt évi tevékenységéről, az építési ügyéről s végül a közgyűlés hozzájárulását kérte ahhoz, hogy a mai örömnapon a társulat működésével a rokon egyesületeket is támogatásban részesíthesse, nevezetesen hozzájárulhasson az Örökimádás templomának költségeihez, gyarapíthassa a Pázmány-egyesület tőkéjét, s adományban részesíthesse a hírlapírók nyugdíj-intézetét, valamint a nyomdások betegsegélyező-egyesületét. A közgyűlés ezután a tudományos és irodalmi osztály új tagjait megválasztotta Andor Józsefet, dr. Barta Józsefet, Divald Kornelt, Kudora Jánost és Várady Károlyt; továbbá Kaposi József igazgatót állásában véglegesítette. Az igazgatói jelentést, a mely a társulat kiadványairól ad kimerítő képet a közgyűlés felolvasottnak tekintette, a számadásokat tudomásul vette, a felmentvényt megadta s a költségvetést jóváhagyta, végül pedig a régi igazgatóválasztmányt újból megválasztotta. Végül Esterházy Miklós Mór gróf elnök tett javaslatot, hogy a szokásos Ester-filért az idén is küldjék el a Vatikánba. E javaslat elfogadása után az elnök hercegprímás a nagygyűlést berekesztette.

— **Római hírek.** E héten a kis Morvaországból 500 zarándok lépett a Szentségre el. A zarándoklat élén a brünni püspök állott. A morva arisztokracia is szép számmal volt képviselve. A nagy Magyarország, az „in-clyta gens Hungarorum“ hoz-e majd össze ilyen zarándoklatot? A „Vera Roma“ közli az április havára bejelentett zarándoklatok sorrendjét, a magyar zarándoklat talán tévedésből kimaradt. Csak nem tévedés a „Voce“-nél is, hogy ott sem említik a magyarok zarándoklatát? A zarándoklatok sorrendje a következő volna: április 17-ikén érkezik Rómába Mondovi, Fossano, Saluzzo és Pinerolo püspökei vezetése alatt a negyedik piemonti zarándoklat. Április 22-ikén 500 cseh; 25-ikén a Marche vidékéről olaszok; ugyancsak 25-ikén Görzről 500; 26-ikén osztrák zarándokok Herdegen, Clary és Aldringen vezetése alatt; 30-ikén S. Sepolero városából és egyházmegyéjéből olaszok. Április végére várják az osztrák arisztokracia hölgyeinek zarándoklatát De Lippe vezetése alatt. Aagni egyházmegyéje is küld április végére már másodizben zarándoklat Rómába. — A „Vera Roma“ utolsó száma még érdekes megterésről beszél. Boutros Solho, Homs, Hama és Sabad

szir eretnek, érseke népe és papsága legnagyobb részével visszatért a kath. Egyház keblébe. Mennyire jó e hírek örülni az Egyház ősz feje, XIII. Leó!

IRODALOM.

* **A „Katholikus Hívtelmei Folyóirat“** márciusi havii mutatószámára a megszokott érdekes tartalommal megjelent: Párbéri mizériák. — Tövises a jozefinizmus idejéből. — A szabadkömüvesség törekvései. — Megtértek csarnoka. — Külföldi Szemle. — Protestáns Szemle. — Krónikás. — Irodalom. — Vegyesek. — Noé bárkaja. (Regény.)

* **Az Oktató Népkönyvtár IX-ik évfolyamának** márciusi füzeté megjelent. A négy ives tartalmas füzet mindenben megfelel a vállalat régi jó hírnevének. A jelen füzet megkezdte Wetzler Xavér Ferenc ünnepelet írónak Vezetők az élet útján című művét két iven. A harmadik iv folytatja a Népies Egyháztörténelem befejező kötetét, a Magyar Egyháztörténelem. Az utolsó iv Mózsaik című érdekes olvasnivalót hoz, a mely mindenké érdekel. Az ügyesen összeállított füzet úgy tartalmát, mint kiállítását tekintve, maga-magát ajánlja. Az Oktató Népkönyvtár Budapest, VII., Csömöri-ut 32. sz. alatt lehet megrendelni. Egész évre 4 korona (2 frt); körök, egyesületek beklüdt 3 korona ellenében is kaphatják. Érdeklőknek a szerkesztőség készséggel küld mutatószámot.

Pályázat.

— **A zsonbóri (Udvarhelymegye) róm. kath. kántortanítói állomás tresedésben** lévén, arra ezennel pályázat hirdettetik. — Ezen állomás évi jövedelme kényelmes úri lakás: két szoba, téli és nyári konyha, piace és gazdasági épületeken kívül: a) 124 frt. államsegély, — b.) 261 frt. 50 kr az egyháztól, c.) gabona magtárból 50 régi véka kakorica, melynek piaci értéke kitesz: 40 frtot, d.) községi pénztrárból: 20 frt. — e.) tandíjból: 20 frt. f.) 655 frt. kútnő veteményes kert évi átlagos haszna: 25 frt. — g.) Sösvíz jog: 5 frt. h.) Szabad faizás, ezenkívül átlag 40 tanköteles románygyerek szülője szolgált 40 szekér fát és fel is vágják. — i.) Szabad legeltetés. j.) Ötödéves korpótlék. k.) Esetleges stólk. — Ezenfelül kilátásban van a „Közművelődési egyesülettől“ évi tiszteletdíj. Iskola a lakással egy földel alatt. Az udvart patak szeli át. Kötelességei: a mindennapi és ismétlő tankötelességek tanítása. Kántori és barangozó kötelmek teljesítése. Mint hogy helyben lelkes nincs, megkivántatik, hogy a pályázó vallásos lelkiállattal birjon. Pályázni olajtók jelen év május 16-ig kellően tisztelettel folyamodványokat alulírottához nyújtás be. Csak okleves k.-tanítók pályázhatnak. Az állomás a kinevezés után azonnal elfoglalandó.

H.-Karácsonfalva (n.p. H.-Oklánd) 1900. április 4-én.

Szekecs János s. k.
lelkész, iskolaszéki elnök.

Kiadja: Az erdélyi róm. kath. Irodalmi Társulat. Felelős szerkesztő: Zlamál Agost.
Szerkesztőtársak: Balinth György, Eröss József, Péter János dr., Wagner Sándor.

Nyomatott Papp Györgynél a püsp. lyc. könyvnyomdában Gyulaféhvárt